

Kazenskopravno varstvo okolja

Kazenskopravno varstvo okolja je v slovenskem pravnem okolju opredeljeno v dveh pravnih aktih; v Zakonu o varstvu okolja ([ZVO-1](#)) in Kazenskem zakoniku ([KZ-1](#)).

Tako ZVO-1 v 9. členu vzpostavlja temeljno načelo odgovornosti povzročitelja za kazniv poseg v naravo ali prostor. Kadar ima dejanje povzročitelja posebno težo družbene nevarnosti, gre tudi za javni interes družbe. Kazenska odgovornost posameznika ali pravne osebe se presoja po KZ-1, ki kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine določa predvsem v 32. poglavju, od 332. do 347. člena, pa nato še v 347. in 356. členu.

Izhodiščno določilo KZ-1 je 332. člen, ki se imenuje 'obremenjevanje in uničevanje okolja'. Členu sledijo druge določbe, ki opredeljujejo posamezna kazniva dejanja. Zaradi pomembnosti člena navajamo člen v celoti:

- (1) Kdor spravi v nevarnost življenje ali zdravje večjega števila ljudi ali povzroči delno ali popolno poškodbo okolja ali njegovo uničenje ali povzroči nevarnost za tako poškodbo ali uničenje, s tem da s kršitvijo predpisov 1) ali z drugim splošno nevarnim ravnanjem izpusti ali vnese nevarne snovi ali ionizirajoče sevanje v zrak, zemljo ali vodo;
- 2) obdeluje, vključno z odstranjevanjem, skladiščenjem, prevozom, izvažajo ali uvažajo odpadke, nevarne odpadke ali druge nevarne snovi, ter jih nezakonito pošilja zaradi dobička;
- 3) upravlja obrat, v katerem se opravlja nevarna dejavnost ali se v njem skladiščijo nevarne snovi ali pripravki, kar pomeni nevarnost zunaj obrata;
- 4) bistveno poslabša zaščiten habitat;
- 5) trguje s snovmi ali uporablja snovi, ki tanjšajo ozonski plašč;
- 6) čezmerno onesnaži okolje, razvrednoti okolje ali čezmerno izkorišča naravne dobrine, se kaznuje z zaporom do petih let.
- (2) Če je dejanje iz prejšnjega odstavka storjeno iz malomarnosti, se storilec kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do dveh let.
- (3) Če ima dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena za posledico poslabšanje zdravja večjega števila ljudi, delno ali popolno uničenje živalskega ali rastlinskega sveta ali zajetja pitne vode ali drugo poškodbo okolja s hujšimi posledicami, ponavljajočo se kritično onesnaženost ali kritično razvrednotenje okolja, se storilec kaznuje za dejanje iz prvega odstavka z zaporom do osmih let, za dejanje iz drugega odstavka pa z zaporom do treh let.
- (4) Če ima dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena za posledico nepopravljivo poškodbo ali uničenje okolja ali zavarovanega naravnega bogastva, se storilec za dejanje iz prvega odstavka kaznuje z zaporom do desetih let, za dejanje iz drugega odstavka pa z zaporom do petih let.
- (5) Če ima dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena za posledico smrt ene ali več oseb, se storilec kaznuje za dejanje iz prvega odstavka tega člena z zaporom od enega do dvanajstih let, za dejanje iz drugega odstavka tega člena pa z zaporom od enega do osmih let.
- (6) Storilec se kaznuje z enakima kaznima kot v prejšnjem odstavku, če so dejanja iz prejšnjih odstavkov storjena v hudodelski združbi za izvedbo takih dejanj.

Pomembnejša kazniva dejanja zoper okolje v KZ-1 so še:

- 333. člen: onesnaževanje morja in voda z ladij,
- 334. člen: uvoz in izvoz radioaktivnih snovi (nedovoljen),
- 335. člen: protipravna pridobitev ali uporaba radioaktivnih ali drugih nevarnih snovi (za zdravje ali življenje ljudi ali okolje)
- 336. člen: onesnaževanje pitne vode,

- 337. člen: onesnaženje živil ali krme,
- 339. člen: uničenje nasadov s škodljivo snovjo,
- 340. člen: uničenje gozdov,
- 341. do 347. člena: zaščita živali.

Kršitve kazenskih norm se (razen določenih izjem, ki se pričnejo na predlog za pregon) preganjajo po uradni dolžnosti. Če zaznamo kaznivo dejanje ga moramo sprva prijaviti policiji. Zakon posebej pooblašča tudi inšpektorja, da pri opravljanju svojih nalog naznani kaznivo dejanje ali poda kazensko ovadbo za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti. Po prijavi dejanja policiji se opravi uradna preiskava in glede na ugotovitve sledi uradni postopek – kazenska ovadba. V okviru policije delujejo forenzični preiskovalci s področij kemije in biologije, ki sodelujejo tudi z Inštitutom Jožefa Štefana, Agencijo Republike Slovenije za okolje, (ARSO), Inšpektoratom RS za okolje in prostor in po potrebi z drugimi državnimi organi.

Podano kazensko ovadbo zoper kršitelja prevzame državni tožilec, ki nato vodi postopek pred kazenskim sodiščem. Iz [statistik Vrhovnega državnega tožilstva](#) je razvidno, da je bilo v letu 2017 ovadenih 128 kaznivih dejanj zoper naravo in prostor, ki so jih storile fizične osebe, ter 22 kaznivih dejanj, ki so jih storile pravne osebe. V letu 2016 je bilo ovadenih 94 kaznivih dejanj fizičnih oseb in 7 kaznivih dejanj pravnih oseb. Čeprav je številka relativno nizka, trend kaže na porast števila ovadenih kaznivih dejanj. V zadnjem času je razviden premik splošne in strokovne družbe v smeri ekološke kriminologije in ozaveščenosti o obstoju kaznivih dejanj zoper okolje in širši življenjski prostor človeka.

Največ kaznivih dejanj je storjenih na področju mučenja živali (41 ovadb), sledijo pa kazniva dejanja obremenjevanja in uničevanja okolja in nato preostala kazniva dejanja na dotičnem področju. V letu 2017 je bilo sprejetih 39 obsodilnih sodb na področju varstva okolja in prostora, v letu 2016 pa 32.

Pri kazenskem pregonu kaznivih dejanj zoper okolje je treba v svojem okolju poskrbeti, da so ljudje seznanjeni s tem, katera kazniva dejanja sploh obstajajo, ter da imajo zoper njih možnost ukrepati. Priporočamo, da se ob sumu kaznivega dejanja zoper okolje sprva obrnete na policijo, jo obvestite o potencialnih kršitvah in pridobite nadaljnje informacije.